

Poesia moderna en Svizra

Ina nova antologia da Roger Perret

DA RICO FRANCO VALÄR

■ La chasa editura **Limmat da Turitg** ha publictà ina nova antologia che preschenta in panopticum da poesias d'auturas e d'auturs svizzers dals ultims 113 onns. Tranter quellas chattan ins er numerusas poesias rumantschas ch'entran en dialog tranter pèr e cun poesias en autras linguas grazia a la structura innovativa da quest'ovra. En il focus da la nova antologia cumpilada da *Roger Perret* stat la «poesia moderna» en Svizra. Tendenzas «modernas» cumenzan a sa manifestar en la lavur da poetessas e poets svizzers enturn il 1900 cun ina dunna fin oz quasi nunenconuscenta, Constance Schwarzlin-Berberat e cun poets prominents sco Blaise Cendrars, Robert Walser ed Adolf Wölfli. Quai ch'ins numna «moderna» en la lirica po sa reflectar per exempel en ina distanziaziun da furmas tradiziunalas sco rimas e refrains, en experiments cun furmas ibridas (tranter poesia e prosa, tranter text e pictura), en ina lingua metaforica e simbolica pli ristgada, en novs motivs e novas tematicas ubain en ina reflexiun insistentia davart la lingua, davart la poesia e davart l'esser poet. La poesia moderna en Svizra è er caracterisada d'ina confruntaziun e d'in dialog cun moviments artistics e litterars internaziunals sco il dadaissem, il surrealissem, il simbolissem, la lirica concreta u l'art brut.

Gronda varietad d'auturs, linguas e furmas

La nova antologia preschenta passa 600 poesias dal 20avel tschientaner creadas da var 250 auturas ed auturs da naziunalitad svizra u che vivan en Svizra. Represchentadas e represchentads n'èn betg sulettamain numns enconuschents sco Charles-Ferdinand Ramuz, Robert Walser, Rainer Maria Rilke, Hermann Hesse, Friedrich Dürrenmatt u Giorgio Orelli. Ins chatta er bleras perlas main prominentas u idas en emblidanza sco per exempel poesias dad Alfonsina Storni, ina Tessinaisa emigrada en Argentina dal 1896 che vala sco ina pioniera da la litteratura da dunnas en America latina. Ultra da quai datti er texts d'artisti pli enconuschents en autras domenas, per exempel chantauturs sco Mani Matter, Endo Anaconda u Sophie Hunger ubain artists figurativs sco Paul Klee, Hans Arp, Meret Oppenheim u Steivan Liun Könz. Passa in terz da las poetessas e dals poets vegnan preschentads per l'emprima giada en ina antologia da poesia.

Ils texts vegnan tuts preschentads en tudestg – passa 120 poesias èn vegnidadas

translatadas da nov per questa antologia. Questas poesias scrites oriundamain en ina autra lingua vegnan publicgadas ensemble cun la versiun originala (stampada deplorablmain fitg pitschen). Represchentadas èn las quatter linguas naziunalas en lur variantas standardisadas e dialectalas, ma er diversas linguas dad immigrants. Las poesias cumpiladas en l'antologia demusan sper la variaziun linguistica er ina diversitad e multifariadad artistica e furmala sorprendenta: poesias curtas, poesias en prosa, prosa poetica, poesias experimentals, lirica figurativa, poesias tipograficas, palindroms, micrograms, texts da chantuns e poesias che cumbineschan illustraziuns e texts.

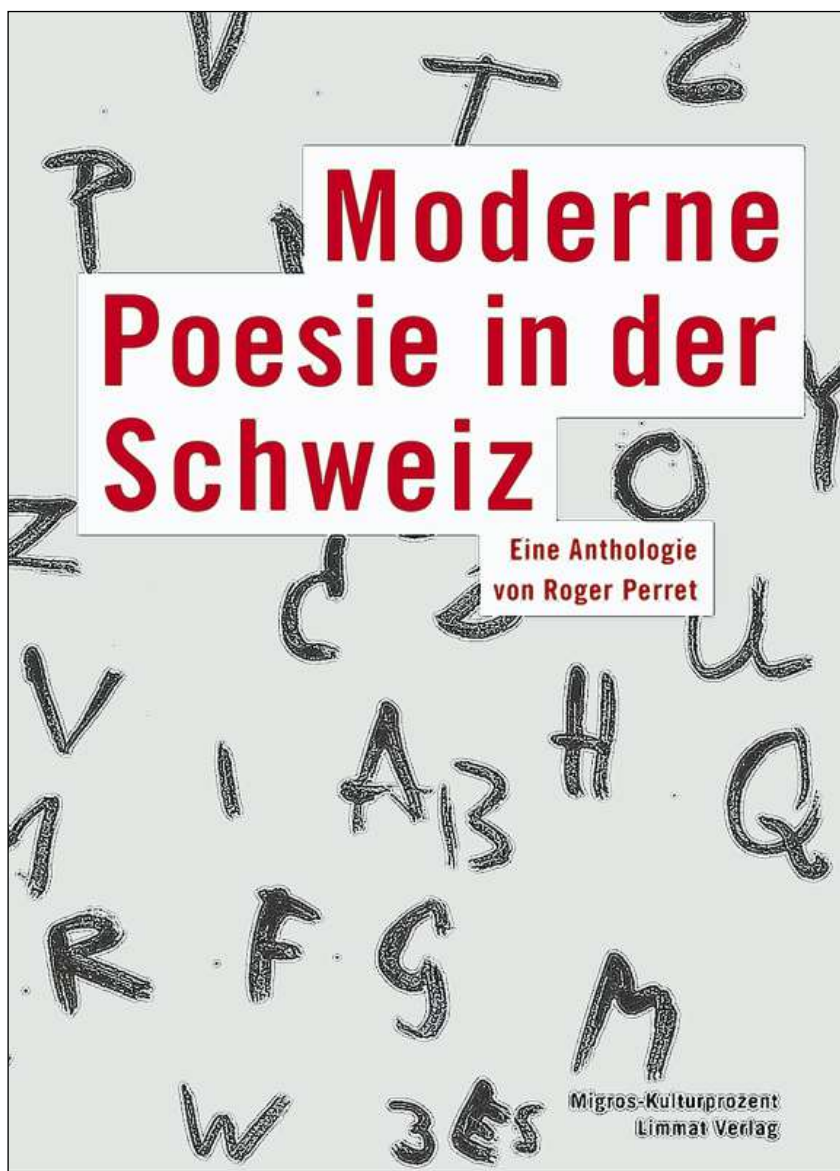
En urden associativ

Las poesias èn ordinadas pli u main tenor cronologia, dentant è l'associaziun tematica l'element clav da l'urden e da la gruppa-

ziun. Quai demusan bain ils titels dals 28 chapitels ch'èn mintgamai in citat or d'ina poesia che sa chatta en quel chapitel: «Ich spucke auf die Schönheit», «Der Wind möge mich verstreuen», «Pflanze mich nicht in dein Herz» ubain «Gäge d Bärge singeni aa». Quest urden tematic, intuitiv e nunsfurzà da las poesias avra in grond spazi per associaziuns, per resonanzas, ecos, fricziuns e dialogs. Quai renda la lectura – u er mo il sfegliar – da questa antologia fitg interessanta, dinamica e per part er sorprendenta. Uschè dialogheschan Luisa Famos cun Anne Perrier, Tresa Rütters-Seeli cun Erika Burkart, Margarita Gangale-Uffer cun Agota Kristof u Leta Semadeni cun Claire Krähenbühl (per numnar in pèr poetessas). In grond problem per l'orientaziun en quest grond artg cronologic e tematic è ch'ins ha tralasciadad inditgar mintgamai l'onn cur che las poesias èn vegnidadas publicgadas.

Poetessas e poets rumantschs

En questa antologia vegnan preschentads texts poetics da 16 auturas ed auturs da lingua rumantscha u che scrivan rumantsch. En urden alfabetic èn quai Dumenic Andry, Flurina Badel, Clo Duri Bezzola, Arno Camenisch, Luisa Famos, Margarita Gangale-Uffer, Felix Giger, Steivan Liun Könz, Denise Mützenberg, Andri Peer, Tresa Rütters-Seeli, Leta Semadeni, Arnold Spescha, Flurin Spescha, Hendri Spescha, Warren Thew. Quellas poesias che las auturas ed ils auturs han publictà sezs en duas linguas vegnan er preschentadas qua en versiun sinoptica. Interessant è per exempel che la poesia «I chatscha di» da Luisa Famos vegn preschentada en duas traducziuns tudestgas, ina en tudestg standard dad Anna Kurth e Jürg Amann, l'autra fitg bella en dialect svizzer da Franz Hohler («Es taget»). Er tranter las poesias rumantschas avra la

Cuverta dal cudesch.

MAD

preschentaziun associativa da Roger Perret dialogs spiritus ed impressiuants, per exempel tranter Luisa Famos e Dumenic Andry ubain tranter Flurin Spescha e Clo Duri Bezzola:

Lügl a Ramosch

*Trais randulinas
Battan lur alas
Vi dal tschèl d'instà*

*Minchatant tremblan
Trais sumbrivas
Sülla fatschad'alba
Da ma chà.*

Luisa Famos

November ramoschan

*Ûn tombin
oura süls fiars
ün s-charp
aint illa naiv
sbrü
d'aua cotschna –
tanter
salaschada
schlavada
zaiglas
da purschè.*

Dumenic Andry

Oz

*oz
cu jeu hai
tertgau ch'ei seigi
miu di*

*oz
cu jeu hai
viviu sco aunc
mai*

*oz
sun
jeu
morts*

Flurin Spescha

Cordoli

*Il bostg
sin tia fossa
ma bitta suenter
sia sumbriva*

*Tia mort
na ma dat
per pers*

Clo Duri Bezzola

Moderne Poesie in der Schweiz, Eine Anthologie von Roger Perret, Limmat Verlag, Turitg, 640 paginas, 40 illustraziuns, 54 francs.